

Strövtåg på Björkö med Alf Justrell

Rumshamn - Kulla

Söndag 1 november, start vid brevlådorna mitt i byn kl 11.00

Promenaden tar cirka en timme, plus lite tid för prat på vägen

Jan Björkströms stuga

Stugan var en så kallad enkelstuga som var småbönders, torparens samt indelta soldaters och båtsmäns typiska bostad. Den bestod av ett bostadsrum med eldstad ("stugan") samt förstuga och en liten kammare ("kåben"). Jans stuga stod ursprungligen i Skeppsmyra by och flyttades till Rumshamn. Under 1800-talet fanns det fler enkelstugor i Rumshamn, men Jan Björkströms stuga är den enda som är kvar idag. Jan levde där resten av sitt liv som fiskare och torpare. Han gifte sig 1821 med pigan Katarina Elisabeth Andersdotter från Arholma

Två härliga sandstränder

Kyrkogårdsviken och Matses sand

Greta Stinas stuga

Den laga delen ("undantaget") i Kulla låg på gamla Norrgårdens mark. Där bodde förra ägaren till Norrgården Jan Mattsson och hushållerskan Greta Stina Ersson. Sedan Nedergården efter en konkurs bytt ägare 1875 tycks Jan Mattsson ha friköpt sin laga del. Han dör 1887 men Greta Stina bor kvar. När båtsmannen Julius Gläm köper fastigheten 1890 blir Greta Stina undantags-gumma. Hennes laga del består av timmer till bostad och ladugård, kobete, vedbrand och en liten åker.

Tebacken

Ordet te eller tä var den lokala benämningen på fägata. Det finns flera te på Björkö, t. ex. Fåfångste vid vägen mellan Skeppsmyra och Rumshamn samt Norrgårdste i Skeppsmyra by. Tebacken ligger vid Kulla bys fägata; genom den föste man ut korna på skogsbyte sommartid.

Förr fanns flera hus på Tebacken: ladugård, lada och två boningshus. Nu är de flesta byggnaderna rivna, kvar finns det äldsta boningshuset, vedbod och rester av tre jordkällare. Boningshuset är en typisk s. k. enkelstuga, kanske från 1700-talets senare hälft, med kök, kammare och farstu, stor öppenspismur och synliga takbjälkar. Det byggdes en gång på ofri grund, byggåret är okänt, men hos de nuvarande ägarna finns

Ur Terrängkartan ©Lantmäteriverket, Gävle 2008. Medgivande MEDGIV-2008-18419. Gäller tom. -11-06.

en bouppteckning bevarad efter en Karin Andersdotter, död den 23 januari 1787.

Barnmorskebostaden

I augusti 1917 anställde kommunen barnmorskan Olga Eriksson. I maj 1922 började kommunen bygga en bostad åt henne i Kulla. Den stod färdig i september, dock med vissa brister. Bostaden blev en följetong i kommunens protokoll genom åren. Huset var och förblev kallt. 1939-1959 fungerade det som hemsysterbostad, först för Anny Aronsson sedan för Gerda Österberg. Fastigheten ägs i dag av Lars och Barbro Irenius.

Tomossfly

I Rumshamnsskogen, söder om Kalmarn, mellan havet och fjärden finns det en torvmosse. Artur Lindberg berättar: Ända sen när jag var ung har jag lekt med tanken på att det en gång i tiden skulle kunna vara segelad

mellan Arholmafjärden och Tofladden. Eftersom jag är född och uppvuxen vid Rumshamn känner jag väl förutsättningarna för en sådan led. Enligt uppgift har dikningsarbete utförts i Tomossfly i senare delen av 1800-talet bl a av en man från Rumshamn. Härvid påträffades ett gammalt båtskrov, troligen en skötbåt. Det bevisar således att förr i världen fanns här en vattenväg. Det kan mycket väl tänkas att vikingarna på 1000-talet använde denna genväg för att passera genom södra Björkö.

Kolerakyrkogården

En bit upp på stranden, under de höga tallarna, bland lingon- och blåbärsris ligger Rumshamns kolera-kyrkogård. I september 1834 begravdes två ortsbor som dött i kolera på den här rofulla och stilla platsen. Från 1860-talet och några år in på 1900-talet tillkom sju gravar, sjömän från andra trakter, någon okänd, en

änka från Rumshamn och mästrelotsen Erik Olof Österbergs sex barn, Erik Albert 17 år, Maria Eugenia Antoinetta 15 år, Olof Isidor 13 år, Johan Arvid 9 år, Erik Esaias 5 år och Erik Einar 3 år som alla dog av den grasserande farsoten, difteri. Kyrkogården har åter tagits i bruk och nya gravar tillkommer.

Läs mer:

Våra Öar nr 8 "Båtsmän på Björkö", nr 9 "Tebacken under sju generationer" och "Greta Stinas stuga", nr 11 "Björkö-Arholma kommun 1917-1951" alla av Siri Dahlberg och nr 12 "Den gamla stugan" av Börje Justrell

"Rumshamns Kyrkogård, En skär-gårdskyrkogårds historia" av hans Clemenson.

Rospiggen 1985 "Rekonstruktion av en gammal vattenväg tvärs över södra Björkö från Rumshamn till Tofladden" av Arthur Lindberg